

KESKUSTA 2030

UUDISTUSOHJELMA

Hyväksytty Oulun puoluekokouksessa 5.9.2020

MISSIO – Keskustan tehtävä

Keskusta on ratkaisuja etsivä sivistysliike. Aattemme ja arvomme näkyvät kodeissa ja työpaikoilla joka päivä. Jokaisella on vapaus valita elämänsä suunta kaikkialla Suomessa. Tärkeintä on hyvä elämä tasapainossa luonnon kanssa.

VISIO – Keskusta 2030

Keskustassa toimitaan sivistyksen pohjalta ja sen puolesta. Olemme yhteistyön ja vahvan yhteishengen joukkue.

Keskusta tunnustetaan selkeästä ja rakentavasta linjastaan. Vahvistamme ihmisten uskoa tulevaisuuteen. Puolue on aatetta ja asiaa, mutta yhtä paljon tunnetta ja tunnelmaa.

Keskustalainen politiikka perustuu arvoihin, tietoon ja kokemukseen. Rakennamme hyväksi koetun pohjalle. Samalla uudistamme, kokeilemme ja uimme tarvittaessa vastavirtaan.

Puhumme asioista, jotka ovat totta ihmisten elämässä. Meidät tunnetaan kotien ja kotiseutujen, osaamisen, työn ja yrittäjyyden, hyvinvoinnin, kotimaisen ruuan ja vihreän talouden puolueena.

Keskusta on puolue, jossa parhaiten yhdistyy isänmaallisuus ja kansainvälisyys. Puolustamme suomalaisuutta, vahvistamme ihmisoikeuksia ja teemme työtä kansanvallan puolesta tavalla, joka ei vedä keinotekoisia rajaviivoja ihmisten ja kansojen välille.

Keskusta on Suomen innostavin kohtaamis- ja vaikuttamispaikka. Puhumme asiat halki ja kuuntelemme toisiamme. Olemme vaikutuskanava myös heille, joiden ääni ei muutoin yhteiskunnassa kuulu.

Keskustan järjestötoiminta on uudistunut. Tieto kulkee puolueen sisällä monisuuntaisesti ja tehokkaasti. Kaikki jäsenet ovat puolueen viestijöitä.

Keskusta on Suomen suurin puolue. Se on entistä enemmän myös nuorten valinta.

VISIO – Suomi 2030

Suomi on maa, jossa voi yhä nukkua yönsä rauhassa ja jossa toivo on aina pelkoa suurempi. Olemme maailman vakain ja turvallisin maa. Suomi on varautunut hyvin poikkeusoloihin ja huoltovarmuutemme toimii.

Hyvinvointiyhteiskunnassamme kaikki kokevat itsensä arvokkaiksi ja osallistuvat isänmaan rakentamiseen voimavarojensa mukaan.

Luottamus ja yhteistyö ovat yhteiskunnan kantavia pilareita. Keskinäinen arvostus ja hyvät tavat ovat syrjäyttäneet vastakkainasettelun. Suomi on maa, jossa saa myös epäonnistua ja olla keskeneräinen.

Suomi on tasa-arvoisen koulutuksen kärkimaa. Yhteiskunta ja lähiyhteisöt tukevat ihmisen elinikäistä oppimista ja kasvua kansalaisena.

Perheet luottavat tulevaisuuteen ja niiden toiveet lapsiluvusta voivat toteutua. Työelämä joustaa ja perheiden moninaisuutta arvostetaan. Yhden hengen perhe on aivan yhtä arvokas kuin muut.

Hyvinvointi- ja terveyserot ovat kaventuneet. Jokainen nuori löytää tien hyvään elämään koulutuksen, harrastusten ja työn kautta. Ihmisillä on riittävä toimeentulo eri elämäntilanteissa. Elämäkokemus ja hiljainen tieto on nostettu kunniaan. Ikäihmiset saavat toimintakykynsä mukaista hoivaa, hoitoa ja muita palveluja.

Suomen menestys kasvaa paikallisista vahvuuksista. Palvelut toimivat koko maassa. Digitalisoitunut tietoyhteiskunta on rakentunut ihmisten ja yritysten tarpeista. Suomalaiset asuvat, yrittävät ja tekevät työtä monipaikkaisesti.

Suomi on maa, johon kannattaa investoida ja tulla töihin. Valtion ja kuntien kassat ovat kunnossa. Eläke- ja muut etuusjärjestelmät ovat kestäväällä pohjalla ja eri ikäluokille oikeudenmukaisia.

Suomi on päässyt hiilineutraaliuden kynnykselle sosiaalisesti ja alueellisesti oikeudenmukaisin keinoin. Maamme on uusiutuvien luonnonvarojen kestävä käytön, kiertotalouden ja puhtaiden ratkaisujen edelläkävijä. Suomalaiset luonnonvarat ja ruoka ovat tarjonneet ratkaisun ilmastonmuutokseen.

Suomi on kokoaan suurempi toimija ja aktiivinen ratkaisujen esittäjä EU:ssa ja kansainvälisillä areenoilla. Suomi tunnetaan maana, joka tinkimättömästi puolustaa ihmisoikeuksia, rauhaa, oikeusvaltioperiaatetta ja kestävä kehitystä.

STRATEGISET TAVOITTEET JA TOIMINTATAPOJEN UUDISTAMINEN

Linja kirkaaksi

Keskusta haastaa ensin itsensä ja sitten muut. Kannustamme luovaan ajatteluun sekä avoimeen keskusteluun. Rakennamme erilaisuudestamme yhteisen voiman. Toimintamme johtajatuksena on ihmisen hyvä elämä.

Keskustan politiikkakärjet perustuvat arvoihimme. Tuomme esiin muista puolueista erottuvaa, vahvaan alueelliseen tasa-arvoon nojaavaa keskustalaista vaihtoehtoa suomalaisessa yhteiskunnassa.

Politiikassamme on rosoa ja särmää. Pidämme samalla huolta, että emme lähde katteettomien lupauksen oikotielle. Olemme ylisukupolvisen vastuun ja realististen ratkaisujen puolue.

Määritämme ja asemoimme itse itsemme Suomen poliittisessa kentässä, eivät ulkopuoliset.

Emme piirrä keinotekoisia rajalinjoja puolueen sisälle emmekä laajemminkaan yhteiskuntaan. Olemme yhteistyön liike myös muiden puolueiden ja kansalaisyhteiskunnan suuntaan.

Panostamme tutkimustiedon pohjalta tehtyjen päätösten muuntamiseen käytännön toimenpiteiksi. Lisäämme puolueen ulkopuolisten asiantuntijoiden hyödyntämistä ohjelmatyössä ja politiikan valmistelussa. Tunnistamme aiempaa paremmin yhteiskunnan hiljaiset signaalit.

Kaikki mukaan vaikuttamaan

Parannamme jäsenten mahdollisuuksia osallistua. Tarjoamme tilaisuuksia palautteen antamiseen ja linjamme haastamiseen myös Keskustan ulkopuolelle.

Aktivoimme osallistavaa ohjelmatyötä piireissä ja kunnallisjärjestöissä. Vahvistamme puoluekokouksen ja -valtuuston roolia isoissa linjaratkaisuissa.

Vahvistamme puoluehallituksen roolia säännöllisenä politiikan keskustelupaikkana. Parannamme isojen linjaratkaisujen käsittelyä puolue-elimissä.

Tiivistämme entisestään politiikan valmistelussa puolueen, sen eduskuntaryhmän, ministeriryhmän, sisar- ja jäsenjärjestöjen sekä jäsenistön yhteistyötä. Kartoitamme toimijoidemme osaamista ja otamme sen puolueen käyttöön.

Vahvistamme Keskustan vaikuttavuutta Euroopan unionissa ja kansainvälisissä yhteisöissä. Syvennämme yhteistyötä etenkin eurooppalaisten poliittisten viiteryhmiemme ja pohjoismaiden sisarpuolueidemme kanssa. Tiivistämme yhteistoimintaa Keskustan europarlamenttiryhmän kanssa.

Viestintää uudella sanoituksella ja monipuolisin keinoin

Sanoitamme aatettamme ja linjaamme 2020-luvun kielelle. Viestimme kohtaavat ihmisten kokeman todellisuuden. Viestimme myös selkokielellä, monikielisesti ja esteettömästi.

Parannamme viestinnässä tiivistämisen ja toistamisen taitoa. Kerromme ajoissa ratkaisujemme perusteet. Tuomme yleisesti esiin puolueen tavoitteet ja saavutukset. Vastaamme kansalaisten yhteydenottoihin ripeästi.

Seuraamme aktiivisesti viestintäympäristön kehittymistä. Olemme valmiina ottamaan perinteisen ja sosiaalisen median rinnalle myös muita välineitä. Panostamme digikeskustan kehittämiseen, mutta muistamme myös heidät, jotka eivät käytä uutta tekniikkaa.

Tuemme Suomenmaata poliittisen laatujournalismin edustajana.

Lisäämme puolueen viestintäkoulutusta kaikenikäisille jäsenille. Edellytämme toimijoiltamme hyvää käytöstä ja sanan vastuuta kaikessa viestinnässä.

Vahvistamme puoluevaltuuston ja -hallituksen jäsenten kahdensuuntaista viestintää. He tuovat terveisiä kentältä poliittiseen päätöksentekoon, mutta yhtä lailla pitävät alueidensa ja järjestöjensä toimijat tietoisina Keskustan tavoitteista ja päätöksistä.

Keskusta – tulevaisuuden kohtaamispaikka

Teemme helpoksi tulla mukaan Keskustan toimintaan.

Keskustan elinehto ovat jäsenet, jotka tekevät pitkäjänteistä työtä puolueen hyväksi. Pidämme huolta, että jäsenten oikeudet ja vaikutusmahdollisuudet toteutuvat vahvasti.

Yhteys- ja muiden rekisteritietojen ajantasaisuus on toimintamme tinkimätöntä ydintä. Jäseneksi hakeva saa henkilökohtaisen yhteydenoton viikossa.

Kehitämme vaihtoehtoisia jäsenpolkuja, jotta jokainen löytää itselleen mielekkään tavan olla keskustalainen. Luomme uusia tapoja vaikuttaa jäsenenä esimerkiksi projektimuotoisen toiminnan kautta.

Kaikki Keskustan kannattajat ovat meille yhtä arvokkaita.

Kuuntelemme puolueemme nuoria ja toteutamme hyvät ideat yhdessä heidän kanssaan. Otamme oppia myös Keskustan ulkopuolelta ja levitämme hyviä toimintamalleja läpi puolueen.

Kannustamme jäseniämme teema- ja kohderyhmäpohjaiseen organisoitumiseen ja toimintaan.

Vahvistamme kaupunkitoimintaa.

Kutsumme ihmisiä tutustumaan Keskustan toimintaan ilman sitoutumista ja jäsenyyttä. Panostamme aiempaa vahvemmin maahan muuttaneisiin ja muihin vähemmistöryhmiin. Parannamme toimintamme innostavuutta ja palkitsevuutta. Muistamme myös kiitoksen antamisen vahvan voiman. Toimimme aina toisia ihmisiä arvostaen ja hyviä tapoja noudattaen.

Toimimme suomalaisten arjen keskellä: työpaikoilla, oppilaitoksissa ja kansalaisjärjestöissä; siellä missä ihmiset asuvat ja liikkuvat. Murramme meihin kohdistuneita ennakkoluuloja ja yhtä lailla haastamme myös omia asenteitamme muita kohtaan. Kutsumme tapahtumiimme muiden puolueiden ja järjestöjen toimijoita.

Lisäämme etäosallistumisen mahdollisuuksia kokouksiimme ja tilaisuuksiimme. Tunnistamme informaatio- ja hybridivaikuttamisen uhat ja varaudumme niihin toiminnassamme.

Vahvistamme puolueen koulutustoimintaa. Olemme kansanliike, jossa ihmiset voivat sivistää itseään kaiken ikäisinä ja saada valmiuksia myös puoluetoinnin ulkopuoliseen elämäänsä.

Läpivalaisemme yhdessä puolueen toiminnan rakenteet. Tavoitteenamme on tehokas ja kansanvaltainen puoluetoinninta.

Pidämme puolueen talouden vakaana emmekä velkaannu vaaleissa. Tehostamme jäsenhankintaa ja jäsenmaksujen keräämistä, vahvistamme varainhankintaa ja pidämme omalta osaltamme huolta puoluetuen riittävästä tasosta.

Kunnista ponnistaen

Paikallisessa toiminnassamme panostamme kansalaisten kuunteluun. Järjestämme entistä enemmän avoimia tilaisuuksia. Teemme aloitteita asioista, jotka parantavat ihmisten elämää arjessa.

Vahvistamme kunnallisjärjestön ja kuntayhdistyksen roolia paikallisen politiikan linjaajana yhdessä valtuustoryhmän kanssa. Aktivoimme valtuutettujen ja muiden luottamushenkilöiden osallistumista järjestötoimintaan. Jaamme luottamushenkilöpaikat yhdessä sovittujen periaatteiden pohjalta.

Teemme kunnallisesta vaikuttamisesta yhä vahvemman kasvualustan ja polun valtakunnalliseen poliittiseen toimintaan.

Ajoissa asemiin ja voitto vaaleissa

Teemme suunnitelmat vaaleihin ajoissa ja pysymme aikatauluissa. Hyödynnämme tutkimustietoa ja aiempien vaalien kokemuksia. Tiivistämme vaalitoiminnan seuranta.

Kiteytämme vaaliteemamme selkeiksi ja erottuviksi. Siirrämme maksullista näkyvyyttä väestön painopisteen mukaiseksi. Kampanjamme ovat nousujohteisia.

Nimeämme ehdokkaat vaaleihin ajoissa. Varmistamme aina, että ehdokaslistoista tulee monipuoliset ja parhaat mahdolliset.

Huolehdimme kunnallisessa päätöksenteossa siitä, että ennako- ja varsinaisen vaalipäivän äänestyspaikat ovat helposti ja mahdollisimman tasapuolisesti saavutettavissa kaikkialla maassa. Erityisesti haluamme saada äänestämisen lähelle nuoria.

KESKUSTAN LINJAUKSET KORONAKRIISIN JÄLKEISELLE SUOMELLE

Koronaepidemian alkuvaihe oli huolenpitoa ihmisten terveydestä: terveydenhuoltomme kestävyden varmistamista ja etenkin yhteiskuntamme haavoittuvimpien jäsenten suojelua tappavalta taudilta. Virus murjoi myös yrityksiä, synnytti työttömyyttä, kasvatti julkisen talouden velkaa ja lisäsi huolta epidemian sosiaalisista seurauksista.

On aika linjata tiekarttaa koronan jälkeiselle Suomelle. Keskusta on valmis rohkeisiin uudistuksiin – ja vaikeisiin päätöksiin. Niitä tarvitaan, jotta suomalaisten hyvinvointi ja toimeentulo, ympäristö ja maamme talous olisivat kestäväällä pohjalla myös tuleville sukupolville. Kriisi antaa aina myös sykähälyksen yhteiskuntamme uudistamiseen ja kehittämiseen.

Kymmenen teesiä koronan jälkeiselle taloudelle

1. Koronarajoituksista yhteiskunnan normaalitilaan

Koronan hiipuesssa ja sen jälkeen yhteiskunta on avattava normaalitilaan huolehtien aina samalla ihmisten turvallisuudesta ja terveydestä. Turvallisuudentunne laittaa talouteen vauhtia. Kotimaisen kysynnän ylläpitäminen ja yritysten saattaminen kriisivaiheen yli on talouspolitiikan yksi keskeisimpiä tehtäviä.

Mahdollisten uusien rajoitusten asettamista ja purkamista tulee jatkossa tarkastella aiempaa enemmän alueellisesti tautitilanteen mukaan. Rajoitustoimia on käytettävä vain välttämättömistä syistä.

2. Kestävää talouskasvua

Talouskasvua on kiihdytettävä huomioiden sosiaalinen, ekologinen ja alueellinen kestävyys.

Elvytysvaiheessa vuosina 2020–2021 keskiössä tulee olla satsaukset osaamiseen, tutkimukseen ja tuotekehitykseen sekä investointeja vauhdittavat toimet. Toiseksi tarvitaan nopeasti käynnistettäviä infrahankkeita eri puolilla Suomea, erityisesti tavara- ja henkilöliikenteen väyläverkkoon sekä alemmanasteiseen tiestöön ja sähköisiin yhteyksiin.

Kolmas tärkeä kohde on bio- ja kiertotalous sekä muut puhtaan teknologian investoinnit. Ratkaisut ilmastonmuutoksen torjumiseen, kuten akkuteknologian ja puhtaan energiantuotannon edistäminen, luovat edellytyksiä pysyväälle kasvulle. Elvytyksen tulee suuntautua ennen kaikkea Suomen uuden menestyksen rakentamiseen.

Talouskasvuennustetta ei voi perustaa unelmiin. Realistinen tavoite on noin kahden prosentin kasvu vuodessa huomioiden työllisyyttä ja kasvua vauhdittavat toimenpiteet.

3. Lisää työtä!

Työllisyyttä on vahvistettava koko Suomessa. Tavoitteena Keskustalla on 150 000 lisätyöllistä vuoteen 2027 mennessä valtiovarainministeriön kevään 2020 ennusteeseen verrattuna. Tämä tarkoittaa työllisyysasteen nousua noin 77 prosenttiin.

Työllisyysasteen nostaminen hallitusohjelman mukaisesti 75 prosenttiin vaalikaudella 2019–2023 ei kuitenkaan ole enää realistinen tavoite koronan seurausten vuoksi. Tarve työllisyyttä vahvistaville toimille on kuitenkin entistä suurempi. Hallituksen pitää tehdä jo kuluvalle vaalikaudella päätökset toimenpiteistä, jotka vahvistavat tulevana vuosina työllisyyttä 100 000 lisätyöllisellä.

Vaalikauden 2023–2027 alkupuolella on varmistettava, että työllisyyskehitys jatkuu suotuisana ja edellä mainittu 150 000 lisätyöllisen tavoite vuonna 2027 saavutetaan.

Keskustan kunnianhimoinen työllisyystavoite edellyttää siis kuluvalle ja ensi vaalikaudella tehtäviä työllisyyttä vahvistavia uudistuksia, muita talouskasvua vauhdittavia toimenpiteitä sekä myös kansainvälisen taloussuhdanteen myötätuulta.

Työllisyyttä vahvistavien toimien tulee olla mahdollisimman vähän julkisia kustannuksia lisääviä, jotta ne aidosti vahvistavat julkista taloutta. Se vahvistuisi parhaimmillaan noin 4 miljardilla eurolla työllisyyden kasvun myötä, jos työllisten määrää onnistutaan nostamaan 150 000 henkilöllä.

Työllisyyskeinoina ovat esimerkiksi työurien pidentäminen alusta, keskeltä ja lopusta sekä nykyistä yksilöllisemmät palvelut. Lisäksi tarvitaan entistä laajempaa paikallisen sopimisen edistämistä. Työurien pidentäminen vuodella pienentää kestävyysvajetta 0,7 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen. Työkyvyn vahvistamiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Eryteisesti eläkeikää lähestyvien työllisyysasteen nostamisessa Suomella on yhä suuri ja liian vähän hyödynnetty mahdollisuus kilpailijamaihin verrattuna. Väestörakenteen vuoksi työperäisen maahanmuuton lisääminen on myös tarpeen.

4. Suurten uudistusten aika on NYT!

Uudistuksista tärkeimmät ovat sosiaali- ja terveystalouden sekä sosiaaliturvan uudistaminen. Lisäksi toimintatapoja uudistamalla, teknologiaa hyödyntämällä sekä tehtäviä ja velvoitteita karsimalla voidaan tavoitella miljardin euron lisäsäästöä aiemmin sovittujen lisäksi.

Julkisen talouden vakautus ei ole uskottavalla pohjalla, jos se perustuu yksinomaan yleisluontoisiin linjauksiin rakenteellisista toimenpiteistä. Uudistukset tulee yksilöidä, niiden tulee olla toimeenpanokelpoisia ja niihin pitää olla vahva poliittinen sitoutuminen.

Työllisyyttä parantavista rakenteellisista uudistuksista täytyy tehdä päätökset nopealla aikataululla.

5. Julkinen talous kuntoon rohkealla tiekartalla

Julkinen talous on saatava tervehtymisen tielle. Ensisijaisia keinoja ovat talouskasvu, työllisyyden vahvistaminen, julkisten palveluiden tuottavuuden parantaminen ja uudistukset. Viimeisinä keinoina ovat menosopeutukset ja veronkorotukset.

Ensimmäisessä vaiheessa minimitavoitteena tulee olla, että julkisen talouden velkasuhde saadaan vakautettua vuoteen 2030 mennessä vajaan 80 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Hallituksen on sitouduttava konkreettisten toimenpiteiden valmisteluun ja niiden määrätietoiseen toimeenpanoon. Tämänhetkisen arvion mukaan tavoite edellyttää julkisen talouden vahvistamista noin 5 miljardilla eurolla. Pitkällä aikavälillä velkasuhde uhkaa tällöinkin lähteä uudestaan kasvuun.

Toisessa vaiheessa on löydettävä työkalut, jolla pitkäjänteisesti kurotaan umpeen julkisen talouden kestävyysvaje, joka valtiovarainministeriön uusimman arvion mukaan on 4 prosenttia suhteessa BKT:hen. Tällöin myös velkasuhde kääntyisi laskuun. Talouden tasapainottaminen ja kestävyysvajeen hoitaminen on tärkeää, jotta Suomella on liikkumatilaa myös tulevaisuuden talouskriiseissä. Julkisen talouden tasapainotussuunnitelmasta ja kestävyysvajeen korjaamisesta tulee käynnistää luottamusta rakentava tiekarttatyö.

6. Meno- ja verosopeutuksissa otettava huomioon ihmisten perusturva ja työllisyys

Julkinen talous alijäämä kasvaa niin suureksi, että täysin ilman välittömiä sopeutustoimia ei velkaantumista saada vakautumaan siedettävälle tasolle, puhumattakaan kestävyysvajeen korjaamisesta. Nämä meno- ja verosopeutukset on toteutettava niin, että samalla huolehditaan ihmisten perusturvasta sekä työhön ja yrittäjyyteen kannustamisesta.

Vuosi 2021 on taloudessa vielä elpymisen aikaa. Vaadittavia meno- ja verosopeutuksia tulee toimeenpanna asteittain vuodesta 2022 eteenpäin.

Menosopeutukset on yksinkertaisinta aloittaa luopumalla uusista menoista ja lisävistä toimista. Veronkorotuksissa tulee painottaa toimia, joilla on mahdollisimman vähän työllisyyttä häiritseviä vaikutuksia.

Keskusta korostaa, että meno- ja verosopeutuksen tarve on sitä vähäisempi, mitä rohkeammin tehdään sellaisia yhteiskuntaa uudistavia toimenpiteitä, jotka vahvistavat julkisen talouden kestävyttä lyhyellä ja pitkällä aikavälillä. Työllisyyttä vahvistavat toimet ovat avainroolissa.

7. Varaudutaan globaaleihin riskeihin, luodaan samalla uutta

Gloaalien riskien maailmassa Suomen on varauduttava niihin kiinnittämällä erityistä huomiota yritysten omavaraisuusasteeseen, toimitusketjujen varmistamiseen ja erityyppiset

kriisit huomioivaan huoltovarmuuteen. On turvattava Suomen kannalta tärkeät arvoketjut ja suunnattava toimenpiteet uutta luovaan. Ratkaisujen on edistettävä etenkin ilmastonmuutoksen torjuntaa.

Digitalisaatio, vähähiilisyys sekä tekoälyn ja robotiikan soveltaminen ovat edelleen nousevia trendejä. Suomen on varmistettava, että hyödynnämme niissä aktiivisesti myös EU:n rahoitusmekanismeja.

Koulutusjärjestelmän on kyettävä huomioimaan uusien luovien kasvualojen osaajien tarve. Esimerkiksi peliteollisuudesta on muodostunut Suomeen merkittävä klusteri toimialan kansainvälisten veturiyritysten ympärille.

Suomen tulee ymmärtää viennissään palvelujen kasvava merkitys, esimerkiksi matkailun ja tasokkaan koulutusjärjestelmämme tuotteistaminen. Ne tarjoavat vakaan kasvun lähteen, kun teollisten investointihyödykkeiden kysyntä vaihtelee palveluja enemmän suhdanteiden mukaan.

8. Kilpailukyky kuntoon, investoinnit liikkeelle

Kotimaisen kilpailukykyyn merkitys korostuu, kun Suomi kilpailee investoinneista. Koronakriisin jälkivaiheessa on keskeistä saada investointeja liikkeelle, jotta Suomi ei ajaudu hitaan näivettymisen tielle.

Kasvun kannalta yritysten investoinnit ja osaavan työvoiman saatavuus ovat avainroolissa. Menestyvät yritykset ovat myös myönteisen aluekehityksen vetureita.

Suomen on luotava ohjelma kotimaisen omistamisen edistämiseen ja teollisen tuotannon kotiuttamiseen takaisin maahan. Tavoitteena on alihankintaketjujen lyhentäminen, komponenttituotannon kotiuttaminen ja omavaraisuuden lisääminen.

Osallistava ja osaava talouskasvu ratkaisee Suomen menestyksen ja hyvinvointiyhteiskuntamme tulevaisuuden. Suurten muutosilmioiden maailmassa on voittajia ja häviöjää. Talouspolitiikan keskeinen tehtävä on yhtäältä lisätä talouden muuntautumiskykyä ja toisaalta ottaa huomioon myös ne, jotka eivät muutoksesta suoraan hyödy. Kaikki suomalaiset tulee ottaa mukaan kasvuun.

Tuottavuus on keskeinen kansakunnan hyvinvoinnin lähde. Suomen on otettava kiinni kilpailijamaiden etumatkaa investoimalla aiempaa enemmän uuteen teknologiaan, tuotantolaitteisiin ja osaamiseen.

Julkisen ja yksityisen sektorin on panostettava yhdessä asteittaisilla lisäyksillä TKI-toimintaan siten, että se on neljä prosenttia bruttokansantuotteesta vuoteen 2030 mennessä. Rahoituksen pitää olla pitkäjänteistä ja vakaata syklisestä toiseen. TKI-panostusten tulee hyödyttää koko Suomea, myös pienempiä kuntia.

Suomen on investoitava hyvään liiketoimintaympäristöön koko maassa. Tavoitteena on turvata osaava työvoima sekä ennakoitava ja vakaa verotus.

Suomen asemaa houkuttelevana TKI-toiminnan sijoittumispaikkana on vahvistettava. Yritysten ja korkeakoulujen välistä yhteistyötä on edelleen parannettava. Maamme on myös edistettävä tutkimustulosten kaupallistamista eri tavoin. Ideoita on oltava mahdollista kypsyttää ja niitä on saatava kaupallistettua julkisen tuen avulla. On jatkettava alueellisten innovaatioiden ja kokeilujen rahoitusta.

9. EU:n sisämarkkinoista kehitettävä dynaaminen talousalue

Koronakriisi ja sen jälkeinen aika tulee käyttää täysimääräisesti uuden luomiseen ja EU:n keskinäisen eheyden uudelleenrakentamiseen. Eurooppalaisen tuotannon on oltava strategisesti riippumatonta muusta maailmasta.

EU:n tulee keskittyä siihen, että Eurooppa nousee johtavaksi toimijaksi valikoiduilla osa-alueilla. Voimavarat tulee kohdistaa kilpailuedun saamiseen tulevaisuuden kannalta keskeisillä toimialoilla kuten vihreässä taloudessa, digitalisaatiossa ja uudessa teknologiassa.

Toimivat sisämarkkinat ovat edellytys sille, että digitalisaation menestystarinoita, kuten alustatalouden keskeisiä toimijoita, voi nousta Eurooppaan. Tekoälyn eettinen hyödyntäminen sopii myös hyvin EU:n rooliin. Unionin pitää asettaa omia, selkeitä ison mittakaavan yhteisesti koordinoituja digitavoitteita, joita ryhdytään toteuttamaan.

Bio- ja kiertotaloudessa EU-alueen runsaat metsävarat ja toisaalta myös vetytalouden kaltaiset uudet alat voivat olla teemoja, joihin määrätietoisesti tarttumalla EU voi saavuttaa globaalia kilpailuetua. Suomi päättää jatkossakin metsiensä käytöstä itse.

10. Eurooppalainen elvytys edellyttää rakenteiden uudistamista ja jokaisen maan vastuuta omasta taloudesta

EU:n elvytysrahan vastineeksi on edellytettävä rakenteiden uudistamista sekä jokaisen maan vastuuta taloudenpidostaan, veloistaan ja yhteisistä pelisäännöistä. Piikki auki -politikka ei käy.

Euroopan unionin yhteiset kertaluonteiset elvytystoimet täydentävät jäsenmaiden kansallisia elvytystoimia koronaviruksen torjunnasta aiheutuvien julkisen talouden rahoitustarpeiden kattamiseksi ja taloudellisen vakauden turvaamiseksi. Yhteisten elvytystoimien on oltava poikkeuksellisia, väliaikaisia ja kestoltaan rajattuja.

Eurooppalaisen elvytyksen tulee viedä unionia kokonaisuudessaan aidosti eteenpäin, uutta etsien ja luoden. Yhteisten elvytystoimien on parannettava EU:n kilpailukykyä ja edistettävä jäsenmaiden rakenteellisia uudistuksia pitkäjänteisesti.

Jäsenvaltioiden on laadittava kansalliset elpymis- ja palautumissuunnitelmat, jotta investoinnit ohjautuvat kestäväan kasvuun ja uudistuksiin.

Suomi voi vientivetoisena maana olla nettohyötyjä pitkällä aikavälillä, jos rahoitusratkaisut edistävät Euroopan kasvua kestäväällä tavalla ja korjaavat talouksien rakenteita etenkin

Etelä-Euroopassa. Koronarahoituksen tulee siis sisältää keinoja, jotka auttavat ja toisaalta pakottavat korjaamaan rakenteellisia ongelmia.

Suomen ei kuitenkaan pidä hyväksyä toimia, jotka vaarantaisivat Suomen budjettisuvereniteetin tai rahoitusaseman. Poikkeustilanteessakaan ei tule kumota maiden omaa ensisijaista vastuuta talouspolitiikkansa hoidosta. Poikkeukselliset, rajalliset ja väliaikaiset elvytystoimet toteutetaan yhteisesti sovittujen ohjelmien kautta ja varojen käyttöä tarkasti valvoen.

EU:n ja euroalueen täytyy noudattaa perussopimuksissa olevaa no bail-out -sääntöä, jonka mukaan ylivelkaantuneita maita ei pelasteta yhteisvastuullisesti.

Kunnat tarvitsevat talouden pelastuspaketin

Koronakriisin vaikutukset koskettavat koko kuntakenttää. Kuntatalous on vaarassa romahtaa sen oltua jo ennestään heikossa tilassa. Kunnat saattavat joutua karsimaan kaikkea muuta paitsi täysin välttämättömiä lakisääteisiä tehtäviään. Ihmisten mahdollisuudet saada yhdenvertaisesti palveluja heikkenevät.

Hallitus toteutti lisätalousarviossaan alkukesällä 2020 mittavan kuntien koronatukipaketin. Tämän lisäksi tarvitaan lisätoimia kuntien selviämiseksi koronapandemiasta ja kuntalaisten palvelujen turvaamiseksi:

1. Kuntatalouden pelastuspaketti

Valtionosuusjärjestelmää ja sen jako-osuuksia on uudistettava siten, että loivennetaan iskuja pahimmin kärsiville kunnille. Valtionosuusjärjestelmän rakennetta pitää muuttaa niin, että kuntien verotulopohjassa ja toimintaolosuhteissa olevia eroja tasataan nykyistä vahvemmin (tasausjärjestelmän muutokset).

Kuntien yhteisövero-osuuden korotusta on tarkasteltava yhtenä vaihtoehtoisena keinona tukea peruspalveluiden rahoitusta. Samoin kuntien vuotuisen harkinnanvaraisen avustuksen korottaminen tukisi vaikeuksissa olevien kuntien mahdollisuuksia turvata palveluja.

Kiinteistöverotuksen uudistamista vapaa-ajankiinteistöjen osalta on harkittava ja pohdittava pinta-alapohjaiseen verotukseen siirtymistä kuntien verotulojen lisäämiseksi. Yhteisöveron ns. metsäerää on kehitettävä metsävaltaisten kuntien tilanteen helpottamiseksi.

Verotilitysjärjestelmää on uudistettava ennakoitavammaksi, jotta kuntatalouden suunnittelu helpottuu.

Kuntien julkiseen rakentamiseen tarvitaan elvytyspaketti. Sen tulee tukea etenkin puurakentamista. Kuntien ja valtion sekä kuntien yhteisten infrahankkeiden rahoitusta on nopeutettava.

Hallitusohjelmassa sovittuja, mutta vielä toimeenpanemattomia kuntiin kohdistuvia menolisäyksiä on lykättävä. Panos-tuottosuhteeltaan positiivisista tulevaisuusinvestoinneista on pidettävä kiinni.

Kiinteistöjen arvonalennuskirjauksista johtuvien alijäämien kattamisvelvollisuusajaksi on pidennettävä. Kriisikuntakriteerit on tarkasteltava uudelleen ja pohdittava, voidaanko niihin antaa tilapäisiä helpotuksia.

Sote- ja maakuntauudistus on toteutettava välittömästi kuntatalouden kestävyden takaamiseksi.

Keskusta esittää laajapohjaista, kuntia osallistavaa jatkoa Sipilän hallituksen aloittamalle TULEVAISUUDEN KUNTA- työlle.

2. Normien ja tehtävien purkutalkoita on jatkettava

Valtion tulee käydä läpi kaikki ns. ilmaiset toimet, joilla kuntien ja kunnissa toimivien yritysten ahdinkoa voidaan helpottaa. Esimerkiksi ravintoloille, päivittäistavara-kaupoille ja panimoteollisuudelle on sallittava tilapäisesti kaikkien yrityksessä normaalitilassakin myynnissä olevien tuotteiden ulosmyynti sekä kotiinkuljetus asiakkaille.

Yhtälö, jossa kuntien talous sakkaa ja tehtävät lisääntyvät, ei toimi. Jos uusia tehtäviä ja velvoitteita säädetään, niiden aito täysimääräinen rahoitus on turvattava kunnille.

Kuntien tehtäviä ja velvoitteita on pikemminkin välttämätöntä keventää. On myös selvitettävä, onko kunnilla sellaisia velvoitteita, joita voitaisiin poistaa. Sote- ja maakuntauudistuksen yhteydessä on käynnistettävä ennakoivasti selvitys myös muista kuntien tehtävistä, joita voitaisiin siirtää maakuntien suurempien harteiden hoidettaviksi. Hyviksi koettuja toimintamalleja ja yhteistyökäytänteitä tulee levittää koko kuntakentälle.

Palvelujen turvaamiseksi voidaan kokeilla syrjäisten väestötappioalueiden henkilöstön kelpoisuusehtojen väljentämistä muissa kuin terveydenhoitopalveluissa. Näin mahdollistettaisiin erilaisten yhdistelmävakanssien kautta hajautetumpi palvelujen tuottamismahdollisuus.

Koronakriisi luo uusia mahdollisuuksia alueille

Koronakriisi iski kovaa Suomen alueisiin. Samalla se vahvisti Koko Suomi -ajattelua. Niin hyvät kuin huonotkin ajat kestetään yhdessä, huolehtimalla ihmisten hyvinvoinnin ja yritysten menestyksen edellytyksistä kaikkialla Suomessa. Koronakriisin myötä suomalainen elämäntapa nousee vahvuudeksemme, jopa kilpailukykytekijäksi.

Koronakriisin seurauksena ihmisten suhde paikkaan ja alueeseen muuttui. Tämä avaa uusia näkökulmia ja ratkaisuja aluekehitykseen.

Uusi aluekehitys on valtion ja alueiden vuorovaikutusta: valtio tukee alueiden kehitystä välineillään; alueet ja paikallisyhteisöt luovat omiin vahvuuksiin perustuvaa elinvoimaa.

1. Monipaikkaisuudesta ja etätyöstä vauhtia aluekehitykseen

Koronakriisi toi entistä näkyvämmäksi sen, että ihmisillä on vahvoja sidoksia useampaan paikkakuntaan. Monipaikkaisuus on otettava huomioon lainsäädännön kehittämisessä ja kuntien toiminnassa.

Keskustajohtoisella hallituskaudella 2015–2019 aloitettua monikuntalaisuusselvitystä on jatkettava. On selvitettävä, kuinka voidaan edistää ihmisten vaikutus- ja osallistumismahdollisuuksia, palvelujen käyttöä ja verotuottojen jakamista varsinaisen kotikunnan ja kesämökkipaikkakunnan välillä ja tai muutoin niissä kunnissa, joiden välillä ihmiset jakavat aikaansa.

Kuntien tulee helpottaa vapaa-ajan asunnon muuttamista vakituiseksi asunnoksi.

Keskusta esittää, että Itsenäisyyden juhluvuoden rahasto Sitra ottaa työohjelmaansa monipaikkaisuuteen perustuvan yrittäjyyden konkreettisten kokeilujen kautta.

Alueellistamislainsäädännön uudistamisen tavoitteena tulee olla valtion tehtävien hoidon ja työn tekemisen mahdollistaminen paikkariippumattomasti yksittäisten virastojen siirtopäätösten sijaan.

Keskusta esittää, että hallitus valmistelee ja hyväksyy etätyöohjelman. Siinä etätyö vakiinnutetaan suomalaisiksi kilpailukykytekijäksi työtehtävissä, joihin se soveltuu. Julkisen sektorin pitää olla työnantajana edelläkävijä etätyön edistämisessä.

Keskusta sitoutuu edistämään uuden teknologian hyödyntämistä mahdollisimman tehokkaasti. Se tukee paikasta riippumatonta työntekoa ja yrittämistä sekä asumista monella paikkakunnalla.

2. Alueiden elinvoiman edellytyksiä ja valtion läsnäoloa vahvistettava

Monipaikkaisuus, etätyö ja alueiden elinvoimaisuus edellyttää, että perusasiat ovat kaikkialla Suomessa kunnossa. Siksi myös valtion kehittämisinvestoinnit ja EU-rahoitus pitää saada tasaamaan eriarvoistumista entistä vahvemmin.

Valtion alueilta vetäytymisen sijaan valtion alueellista ja paikallista läsnäoloa pitää palauttaa ja vahvistaa. Esimerkiksi kansalaisten välitön turvallisuus on taattava hätätilanteissa pelastus- ja poliisitehtävien kohtuullisiksi määritellyillä vasteajoilla. Julkisten asiointipalveluiden saatavuus ja saavutettavuus on toteutettava lakiin perustuvalla kuntien ja valtion yhteistyövelvoitteella nykyisen virasto- ja ministeriörakenteen sijaan erityisesti niille, joilla ei ole mahdollisuutta digipalveluiden käyttöön.

Tehokkaat ja kohtuuhintaiset tietoliikenneyhteydet ovat monipaikkaisuuden ja paikkariippumattomuuden kynnysinvestointeja, joiden kehittämisessä valtiolla on vastuunsa. Niiden parantamisessa tulee hyödyntää myös EU:n elvytysrahoitusta.

Väylien kunnosta huolehtiminen ja julkisen liikenteen kehittäminen ovat alueiden elinehtoja. Auton käytön on oltava kohtuuhintaista, koska kaikilla alueilla ei ole riittävän toimivaa julkista liikennettä. Lentoliikenne on turvattava nykyisen tasoisena myös maakuntakentille.

Koronakriisi vahvisti suomalaisten kotimaan matkailua. Matkailukysyntään on pystyttävä vastaamaan entistäkin paremmilla tuotteilla, palveluilla ja uusilla sähköisillä jakelukanavilla. Keskusta esittää matkailualalle laajaa kansallista kehitys- ja rahoitusohjelmaa, joka tuo esille Suomen matkailutarjonnan monipuolisuuden sekä tukee kohteiden tuotteistamista ja markkinointia kotimaassa ja ulkomailla.

Erityisesti seutukaupungeissa teollisuuden merkitys elinvoiman luojana korostuu. Keskusta toimii sen puolesta, että teollisuus saa koronan jälkeisenä aikana riittävän tuen valtion ja EU:n rahoitustoimenpiteistä.

Puurakentaminen tulee nostaa biotalouden kärkiteemaksi. Kuntia on kannustettava suosimaan puurakentamista ja sen vauhdittamiseksi tulee kehittää puualan osaamiskeskuksia maakuntiin ja kuntiin. Yritysten tuotekehitystä pitää vahvistaa ja tukea pitkäjänteisesti sekä alan koulutusta ja tutkimusta lisätä ja monipuolistaa.

Sivistys nostaa Suomen siivilleen

Koronakriisi on saanut monen suomalaisen arvioimaan omaa elämäänsä ja asioita uudesta näkökulmasta. Läheiset ihmiset, luonto ja tavallinen hyvä arki ovat näyttäneet arvonsa. Läheisistä ja naapureista huolehtiminen on korostanut yhteisöllisyyden ja sydämen sivistyksen voimaa.

1. Pidetään huolta palveluista, hyödynnetään digiloikka

Kirjastojen, konserttisalien ja sisäliikuntapaikkojen sulkeuduttua huomattiin näiden palveluiden merkitys ihmisten hyvinvoinnille. Koronan hyvä seuraus voikin olla koulutus-, kulttuuri- ja liikuntapalveluiden digitalisaation nopeutuminen. Parhaimmillaan tämä voi lisätä esimerkiksi monipuolisten harrastusmahdollisuuksien saavutettavuutta koko maassa.

Koronakriisin jälkeen on keskeistä huolehtia, että tehdyistä digikokeiluista opitaan ja hyvät kokemukset jäävät pysyviksi toimintatavoiksi niin kouluissa, harrastuksissa kuin yhdistystoiminnassa.

Lainsäädännölliset esteet digiloikan jatkolle täytyy perata ja poistaa. Onnistuneille etäratkaisuille on myös kansainvälistä kysyntää. Niiden potentiaali on hyödynnettävä palveluvientituotteina.

2. Sivistys rakennetaan toimivalla koulupolulla

Toimiva koulupolku on tae sivistystason nostolle. Suomessa jokaisen on asuinpaikasta riippumatta voitava opiskella niin pitkälle kuin oma mielenkiinto ja rahkeet riittävät.

Varhaiskasvatus ja pienten lasten koulu tukevat jokaisen lapsen henkilökohtaista kehityspolkua. Pienten lasten koulussa alkuopetuksesta siirrytään joustavasti eteenpäin, kun tarpeelliset taidot on saavutettu.

Suomella ei ole varaa yhdenkään nuoren syrjäytymiseen. Siksi myös nuorten mielenterveysongelmien hoitamiseen tulee varata riittävät resurssit. Haluamme pysäyttää peruskoululaisten oppimistason laskun ja oppimistulosten eriytymisen niin alueellisesti kuin sukupuoltenkin välillä. Meidän tulee ymmärtää yhä paremmin erityisen tuen tarpeiden juurisyitä, jotta pystymme vaikuttamaan niihin ennaltaehkäisevästi.

Tunnistamme ammatillisen koulutuksen arvon yhteiskunnalle ja yrityksille. Turvaamme ammatillisen koulutuksen riittävät resurssit sekä ohjatun oppimisen jokaisena koulupäivänä.

Korkeakoulutuksen on oltava laadukasta ja koko Suomessa saavutettavaa. Korkeakoulutus huomioi opiskelijoiden erilaiset perhe- ja elämäntilanteet. Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen sisäänottoa sekä nuorten työllistymistä tulee kehittää siten, että jokainen toiselta asteelta valmistuva saa opiskelu- tai työpaikan heti valmistumisensa jälkeen.

Mahdollistamme päätoimisen opiskelun riittävällä tukitasolla. Poistamme myös työelämään integroivan osa-aikatyön esteitä. Ikääntyvä Suomi tarvitsee jokaisen työikäisen panosta.

3. Etäopetuksen kokemukset käyttöön

Etäopetus toi esille opettajien ja oppilaiden erilaiset valmiudet hyödyntää uudenlaisia oppimisen tapoja ja välineitä. Jatkossa näitä valmiuksia pitää lisätä ja parantaa entistä systemaattisemmin, jotta laadukas ja erilaiset oppijat huomioiva opetus voidaan etäkoulutilanteessa turvata kaikille.

Koulutuspoliittisen selonteon yhteydessä pitää käydä avointa keskustelua etäkoulun hyvistä ja huonoista puolista. On punnittava avoimin mielin, voitaisiinko etäopetusta hyödyntää jatkossa rajatusti myös normaalioloissa.

4. Työelämä tarvitsee uudistumista ja entistä parempaa osaamista

Koronakriisi on mahdollisuus talouden uudistumiselle ja uudenlaisten työpaikkojen synnylle. Tämä vaatii yrityksiltä rohkeaa näkemystä ja toiminnan kehittämistä. Suomi tarvitsee tulevaisuuden kasvualojen osaajia. Se edellyttää ihmisiltä uudenlaista osaamista ja ajattelua. Julkisen vallan on tuettava tätä uudistumista niin, että Suomi menestyy jatkossakin. Työelämä tarvitsee entistä enemmän joustoja ja sen vastapainoksi myös turvaa.

Jatkuva oppiminen on edellytys sille, että työssäkäyvä, lomautettu tai työtön ihminen voi kehittää omaa osaamistaan työelämän vaatimusten nopeassa muutoksessa. Koronan jälkeisessä tilanteessa on yhä lisättävä aloituspaikkoja ja jatkettava kansainvälisten osaajien rekrytointia, jotta talouden elpymässä osaavaa työvoimaa on saatavilla.

5. Yrittävä kulttuuri

Suomelle tarvitaan kirkas, ennakkoluuloton kansallinen yrittäjyysvisio. Sen keskeisinä teemoina tulee olla yrittäjyyskasvatus ja yrittävän kulttuurin luominen ja vahvistaminen eri organisaatioissa. Kansallisen yrittäjyysstrategian tulee sisältää yhtenä keskeisenä toimenpiteenä myönteisen ja realistisen kuvan luominen yrittäjyydestä ja yrittäjyyden esittelemisen houkuttelevana uravaihtoehtona.

Perheiden ja ikäihmisten hyvinvointi politiikan ytimeen

Koronaepidemia on aiheuttanut monissa perheissä työttömyyttä, syveneviä toimeentulovaikeuksia, harrastusmahdollisuuksien kapenemista, lisääntyvää lähisuhdeväkivaltaa ja päihteiden käyttöä sekä yleisen hyvinvoinnin ja turvallisuudentunteen vähenemistä.

On aika varmistaa, että perheet ja ikäihmiset selviävät koronasta ilman pitkäaikaisia vaurioita ja ongelmia.

1. Lasten ja perheiden hyvinvointi paremmaksi

Lasten ja nuorten hyvinvointi lähtee perheiden hyvinvoinnista. Sitä on tarkasteltava laaja-alaisesti ja ihmislähtöisesti. Matalan kynnyksen palveluiden on toimittava: vanhemmille on tarjottava parisuhdeneuvontaa myös ennen kriisitilanteita, vanhemmuuden tukea tulee lisätä, perheille on annettava tukea arkisten askareiden tekemiseen kodeissa ja kotiin vietävien palvelujen määrää on lisättävä. Tukea ja apua on tarjottava suoraan koteihin. Perhekeskuksien moniammatillista ja laaja-alaista toimintaa on vahvistettava kunnissa.

2. Lapsilukutoive ja toteutunut lapsimäärä kohtaamaan

Politiikan kautta on luotava perheille tulevaisuudenuskoa. Näin saadaan jokaisen perheen lapsilukutoive ja toteutunut lapsimäärä kohtaamaan entistä paremmin. Samalla syntyvyys nousee ja Suomelle tärkeä huoltosuhde saadaan paranemaan tulevaisuudessa.

Perhevapaat on uudistettava niin, että hoivavastuu jakautuu tasaisemmin ja samalla perheiden valinnanvapaus säilyy. Työpaikkojen tulee olla perheystävällisiä.

3. Lapsiperheköyhyydestä eroon

Tiukentuneessa taloustilanteessakin lapsilisien ja muiden perheiden etuuksien tasosta on pidettävä huolta, eikä niitä saa leikata. Lapsiperheköyhyyttä torjutaan lisäksi vahvalla työllisyys- ja koulutuspolitiikalla. Köyhyyden periytyvyyteen on puututtava myös entistä paremmin kohdennetuilla palveluilla. Jokaiselle lapselle on taattava ainakin yksi harrastus.

4. Ei enää yhtään syrjäytynyttä nuorta

Keskusta esittää nuorisopakettia, jossa syrjässä tai syrjäytymisuhassa oleville nuorille tarjotaan tukea ja parempia eväitä arjessa selviytymiseen. Tavoitteena on se, että yksikään nuori ei jää syrjään. Nuoria on tuettava niin oman koulupolun löytymisessä, opintojen edistymisessä kuin tavallisessa arjessakin. Myös nuoret tarvitsevat ihmislähtöisiä matalan kynnyksen palveluja.

5. Ikäihmisten hyvinvointi on turvattava

Ikäihmiset ovat koronakriisin kaltaisissa tilanteissa yksi haavoittuvimmista yhteiskunnan ryhmistä.

Ikääntyneille tulee mahdollistaa monipuolisia asumis- ja palveluratkaisuja, jotta jokainen saisi tarvitsemansa avun ja pystyisi hyödyntämään ja ylläpitämään toimintakykyään. Erilaisia yhteisöllisiä asumismuotoja tulee kehittää, sillä niiden kautta pystytään vähentämään yksinäisyyden ja turvattomuuden kokemusta, parantamaan osallisuutta sekä tukemaan toimintakyvyn säilymistä ja aktiivista elämää.

Kaikkien ikääntyneille palveluja tuottavien tulee pystyä nykyistä tiiviimpään yhteistyöhön ikäihmisten hyvinvoinnin turvaamiseksi. Kunnissa ja lähiyhteisöissä tulee kehittää toimintatapoja, joilla julkisten, yksityisten ja kolmannen sektorin eri toimijoiden ja omaisten hyvä yhteistyö mahdollistuu. Erityistä huomiota tulee kiinnittää ikäihmisten hyvän ravitsemuksen ja liikuntakyvyn turvaamiseen.

Omaishoitajien vapaapäivät on turvattava sekä heidän jaksamisestaan ja toimeentulostaan on huolehdittava.

Kriisien hoito edellyttää kansainvälistä yhteistyötä ja toimintakykyistä Euroopan unionia

Koronapandemian kaltaiset kriisit eivät tunne rajoja. Siksi monet ratkaisutkin niihin löytyvät kansainvälisillä areenoilla. Rauha, vakaus sekä valtioiden ja muiden kansainvälisten toimijoiden kyky yhteistyöhön ovat vahva perusta kriiseistä selviytymiselle.

1. Monenkeskistä yhteistyötä ja kansainvälistä oikeutta vahvistettava

Suurvaltojen kilpailu ja niiden väliset jännitteet ovat johtaneet monenkeskisen järjestelmän heikentymiseen ja kansainvälisistä sopimuksista irtisanoutumiseen. Tämä rapauttaa turvallisuutta, lisää epävakautta ja vaikeuttaa pienten valtioiden vaikutusmahdollisuuksia.

Monenkeskistä yhteistyötä, kansainvälistä oikeutta ja ihmisoikeuksia on vahvistettava. YK:n toimintakyky on avainroolissa globaalin tasapainoisen kehityksen, rauhan ja turvallisuuden vahvistamisessa. Keskusta esittää Suomen YK-strategian päivittämistä. Se kattaisi valtioiden, yritysten ja kansalaisyhteiskunnan vastuun taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävästä kehityksestä edistämiseksi.

Kehitysyhteistyön merkitys, laatu ja tuloksellisuus korostuvat maailmassa, jossa koronakriisin kärsijöinä ovat etenkin vähiten kehittyneet maat ja niiden kansalaiset. Globaali terveysturvallisuus on nostettava ulko- ja turvallisuuspolitiikan pysyväksi asialistalle sekä monenvälisessä että kahdenvälisessä yhteistyössä.

2. Euroopan unionin pidettävä kiinni arvoperustastaan ja toimintakyvystään

Sisäisesti yhtenäinen, toimintakykyinen ja taloudellisesti menestyvä EU pystyy tehokkaammin vastaamaan myös globaaleihin haasteisiin, kuten ilmastonmuutokseen, köyhyyteen, ruokapulaan ja pandemioihin.

Jäsenvaltioiden on pidettävä kiinni arvoperustastaan – ihmisoikeuksista, vapaudesta, demokratiasta, tasa-arvosta, terveestä taloudesta ja oikeusvaltioperiaatteesta. Unionia on kehitettävä itsenäisten valtioiden liittona.

EU:n on asemoitava itsensä suurvaltojen välisen kamppailun ulkopuolella toimivaksi turvallisuuden ja vakauden vahvistajaksi, joka rakentaa uusia kumppanuuksia demokratioiden ja kehittyvien talouksien kanssa monenkeskisen sääntöpohjaisen järjestelmän puolustamiseksi.

Keskusta esittää EU:n ja YK:n yhteistyön syventämistä monenkeskisen yhteistyön elvyttämiseksi ja kansainvälisten instituutioiden toimintakyvyn palauttamiseksi.

Euroopan unionin ja Pohjois-Atlantin liiton yhteistyö vahvistaa transatlanttista turvallisuutta ja kyber- ja hybridiuhkien sekä terrorismin torjumista. EU:n ja Naton yhteistyöjulistusta seuraavan kerran uudistettaessa on vahvaksi yhteistyöalueeksi nostettava myös huoltovarmuuskysymykset.

3. Monenkeskistä kauppajärjestelmää ja aktiivista kauppapolitiikkaa kehitettävä

Toimiva ja sääntöihin perustava monenkeskinen kauppajärjestelmä edistää kansainvälistä kauppaa, suojaa investointeja ja toimii vientivetoisten vapaakauppaa kannattavien kansantalouksien eduksi.

Suomen on vahvistettava taloudellisia ulkosuhteitaan erityisesti kasvaviin markkinoihin ja niihin alueisiin, jotka nousevat koronapandemiasta taloudellisesti ensimmäisten joukossa. Tämä edellyttää Suomen lähetystöverkoston resurssien arviointia ja suuntaamista siten, että se palvelee entistä paremmin Suomen kaupallis-taloudellisia intressejä.

4. Huoltovarmuus ja omavaraisuus ovat kansakuntamme henkivakuutuksia

Kriisit ovat osoittaneet huoltovarmuuden elintärkeän merkityksen maallemme. Elintarvikkeiden, energian, puolustustarvikkeiden, tietoverkkojen, IT-laitteiden, komponenttien sekä lääkkeiden ja terveyteen liittyvien suojarusteiden saatavuus ja toimintakyky on kriisinkestokyvyn ja kriiseistä selviytymisen kannalta elintärkeä tekijä. Huoltovarmuus pitää varmistaa jo ns. normaaliaikoina.

On olennaista ylläpitää ja kehittää voimavaroja omavaraisuudessa etenkin kotimaisilla avainaloilla (ruoka, vesi, energia), joiden suorituskyky on välttämätön kriisiaikoina.

Huoltovarmuutta on vahvistettava turvaamalla kotimaisen tuotannon edellytykset sekä luomalla toimivat ja luotettavat kauppasuhteet hankintoja varten. Euroopan unionille tarvitaan oma huoltovarmuusjärjestelmä.

Huoltovarmuuden turvaamisessa ja vahvistamisessa Suomi voi olla suunnan näyttäjä.